

Eesti Maaülikool

Estonian University
of Life Sciences

Poegimine ja sellega kaasnevad probleemid

Alar Onoper

EMÜ Produktiivloomakliinik

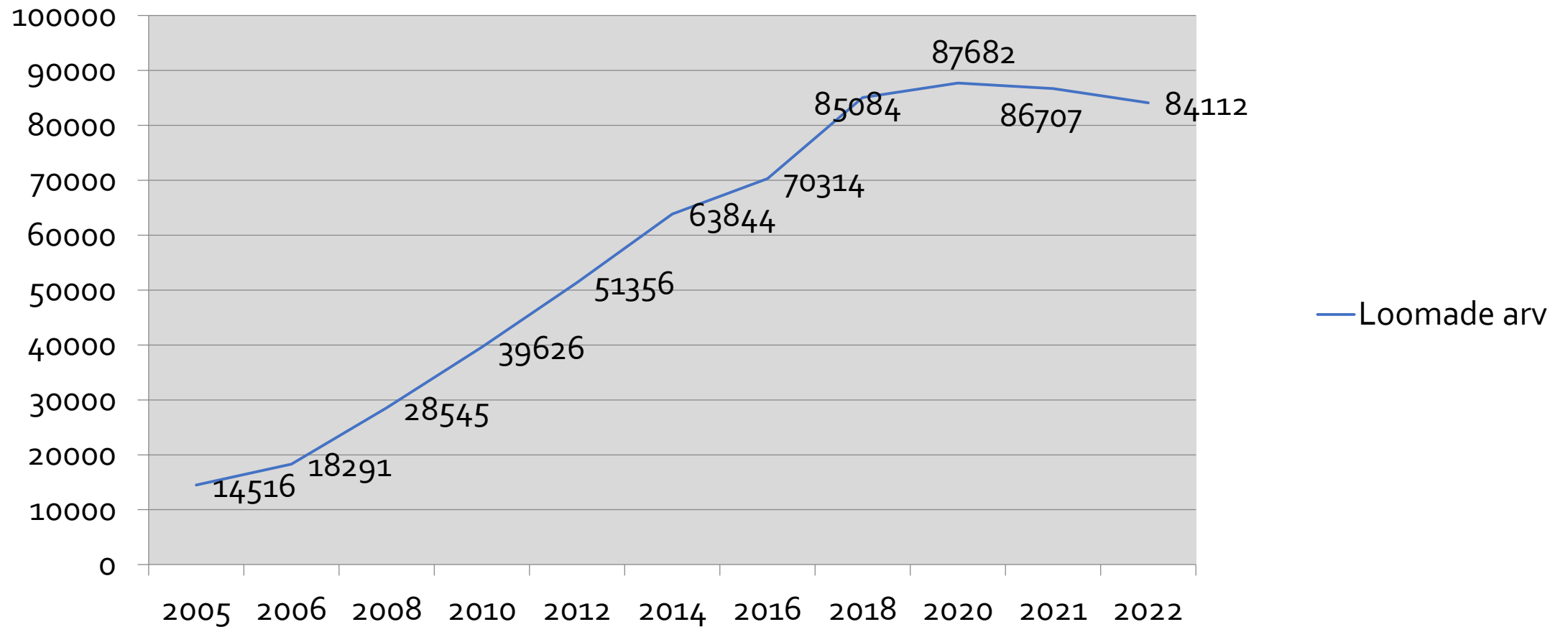
27.10.2022

Sissejuhatus

- | Tiinuste tuvastamise vajalikkus/kasulikkus
- | Poegimine (eelnev ja järgnev aeg)
- | Peamised probleemid poegimisega
- | Vasikaga tehtavad protseduurid

Lihaveiste arvukus Eestis

Loomade arv

Jõudluskontroll 25.10.2022 seisuga

- | Jõudluskontrolli teevad 446 karja e. 19,9%
- | Jõudluskontrollis on 38 289 lihaveist e. 46,8 % loomadest
- | Emasloomal registreeritakse iga poegimise kohta: kuupäev, poegimise kulg, vasika sugu, registrinumber ja sünnimass. Vajadusel märge vasika väärarengu kohta
- | Seemendused/paaritused
- | 200 ja 365 päeva kaalumised
- | Karjast väljaminek põhjendusega (eluskaal, rümbakaal ja rasvasus ning lihakusklass)

Nuga peab olema alati vöö!

- | Maandab riske
- | Kõik võivad (loom, omanik, loodus)

Miks ei saa nuga kasutada

- | Puudub julgus, kogemus
- | Otsustusvõimetus
- | Minnakse riskile (kindlalt võites)
- | Lemmik
- | Kehakaal pole realiseerimiseks piisav (juhul kui soovitakse tapamajja viia)
- | Loom ei tõuse püsti
- | Lihakeeld
- | Lõpptiine
- | Ei saa looma kätte

Sagedasemad probleemid miks loomaarst kutsutakse

- | Sünnitusabi (sageli hilinenud)
- | Keisrilõige
- | Emakaväljalangemine
- | Haiged vasikad
- | Jalgade/sõrgade probleemid
- | Probleemid silmadega
- | Loomad köhivad
- | Traumad

Kevadpoegimise graafik

Kuu	Seemendamise/Paaritamine	Poegimised	Tiinuse diagnoosimine	Võõrutus, kaalumine
Jaanuar				
Veebruar				
Märts				
Aprill		X		
Mai		X		
Juuni				
Juuli	X			
August	X		X	
September			X	
Oktoober			X	X
November				
Detsember				

Tiinuse kalender (EPJ)

Seemendus Paaritus	Loodetav poegimine	Seemendus Paaritus	Loodetav poegimine	Seemendus Paaritus	Loodetav poegimine	Seemendus Paaritus	Loodetav poegimine
1/1	7/10	1/4	5/1	1/7	6/4	1/10	5/7
5/1	11/10	5/4	10/1	5/7	10/4	5/10	10/7
10/1	16/10	10/4	15/1	10/7	15/4	10/10	15/7
15/1	21/10	15/4	20/1	15/7	20/4	15/10	20/7
20/1	26/10	20/4	25/1	20/7	25/4	20/10	25/7
25/1	31/10	25/4	30/1	25/7	30/4	25/10	30/7
1/2	7/11	1/5	4/2	1/8	7/5	1/11	7/8
5/2	11/11	5/5	9/2	5/8	11/5	5/11	11/8
10/2	16/11	10/5	14/2	10/8	16/5	10/11	16/8
15/2	21/11	15/5	19/2	15/8	21/5	15/11	21/8
20/2	26/11	20/5	24/2	20/8	26/5	20/11	26/8
25/2	30/11	25/5	29/2	25/8	31/5	25/11	31/8
1/3	7/12	1/6	6/3	1/9	7/6	1/12	5/9
5/3	11/12	5/6	11/3	5/9	11/6	5/12	10/9
10/3	16/12	10/6	15/3	10/9	16/6	10/12	15/9
15/3	21/12	15/6	20/3	15/9	21/6	15/12	20/9
20/3	25/12	20/6	25/3	20/9	26/6	20/12	25/9
25/3	30/12	25/6	30/3	25/9	30/6	25/12	30/9

Mitu lehma pullile

- | Noor pull 30 lehma
- | Vana pull – 50 lehma
- | Sõltub ennekõike paaritusperioodi **pikkusest**
- | Oluline teada pulli ja amme kehakonditsioone ja vanust
- | Kas pull on omast karjast või renditud
- | Pulli tervis paaritusperioodil (jalad, suguelundid, nakkushaigused)

Tiinused

- | Tiinuste diagnoosimisel saab teada tiined/mittetiined loomad ja viimastega midagi ette võtta – suur rahaline kokkuhoid
- | Ideaalis võiks tiinusi diagnoosida varakult (30-40 p) ja 3 -4 korda, et kiiresti leida mittetiined ja need uuesti tiinestada – efektiivsed karjad
- | Kui tiinuseid diagnoositakse kord aastas, peab loomaarst suutma määrata loote umbkaudset vanust (kuudes)
- | Mittetiinete loomade osas tuleb kalkuleerida, kas seemendada/paaritada veel, oodata aasta või realiseerida esimesel võimalusel

Tiinused

- | Kõik tiinused mis on diagnoositud < 45 päeva, tuleb uuesti üle katsuda
- | Kõik indlevad loomad tasub üle vaadata, eriti seemendustega karjades, isegi siis kui eile katsutud tiineks
- | Patoloogiatega (tsüstidega, kasvajatega) loomad võivad olla tiined
- | Alati pole seemendusajad usaldusväärsed
- | Alates 4. elukuust suudavad veised paaritada ja tiinestuda

Loote suurused

Väikesed tiinused UH-ga

- | Alates 30 päevast
- | + Kaksikud
- | + Patoloogiad
- | + Mädaemakas

Suured tiinused käega

- | 2 kuune – hiir
- | 3 kuune – rott
- | 4 kuune – väike kass + karunkulid
- | 5 kuune – suur kass
- | 6 kuune - jahikoer
- | 8 - 9 kuune – loote jalad või pea tunda vaagnas
- | 6 - 9 kuune diagnoos läbi kõhuseina

Loote mass ja keha pikkus tiinuse ajal (Noakes, 1997)

Tiinuskuu	Loote mass	Pikkus (cm)
1.	0,3 -0,5 g	0,8 - 1
2.	8 – 30 g	6 – 8
3.	200 – 400 g	13 – 17
4.	1 – 2 kg	22 – 32
5.	3 – 4 kg	30 – 45
6.	5 – 10 kg	40 – 60
7.	8 – 18 kg	55 – 75
8.	15 – 25 kg	60 – 85
9.	20 – 50 kg	70 - 100

Poegimise korraldamine

- | Poegimist on mõistlik jälgida
- | Käed ja riistastik alati pesta ja desinfitseerida enne abi
- | Enne abistamist pesta häbe
- | Vasikale peale sünni nabadeso
- | Steriilse vasika elutähtis toit on ternes (kvaliteet erinev !)
- | Antikehad terneses hävivad $>50\text{ C}^\circ$
- | Ternes tuleb hoiustada külmikus või sügavkülmas
- | Päramised konteinerisse

Poegimise korraldamine

- | Poegimisaeg on kõige kriitilisem periood lehmale ja vastsündinud vasikale
- | Lehma immuunsus on siis madal ja vasikal pole seda üldse
- | Vasikas peaks saama ternespiima esimese kahe elutunni jooksul (1-2 l) ja 6 tunni pärast uuesti
- | Ideaalis võiks ternese joota lutiga või sondida

Kus poegivad?

- | Kõige turvalisem poegimine on üksikboksis kaamera all
- | Ideaalis peaks poegivaid jälgima iga kahe tunni tagant
- | On teostatav vaid väikestes farmides (ammesid < 30)
- | Suurtes ettevõtetes oleksid ideaalsed grupiboksid, kus ammede arv 10 – 15 ja lisaks kaamerad
- | Karjamaal poegivad loomad on kõige raskemini jälgitavad. Võib juhtuda, et poegija avastatakse 2 või 3 päeva hiljem ja vasikas ripub sünnitusteedest väljas või roiskub emakas

Lõpstiine amme jälgimine

- | Udar suureneb, nidad tursuvad
- | Häbe suureneb ja lõtvub
 - | vahetult enne sünnitust suurenevad häbememokad veelgi
- | Laiad ristluu-köbru sidemed lõtvuvad
 - | kui ei ole enam palpeeritavad, siis 24 h jooksul tõenäoliselt poegib
- | Tupest eritub paksu lima
- | Kehatemperatuur langeb 12 h enne poegimist $1C^{\circ}$

Sünnituse järgud

- | **Sünnitusteede avanemisjärk** – algab väituste ilmumisega ja lõpeb loote pea ning jalgade tungimisega tuppe, veekoti lõhkemisega
- | Avanemisjärk kestab 2 – 6 tundi
- | **Sünnituse väljutusjärk** kestab 0,5 – 4 tundi e. kuni loote väljutamiseni
- | **Päramiste eemaldumisjärk** algab loote väljutamisest ja lõpeb päramiste väljutamisega (- 6 tundi)

Erista väljalangenud tuppe ja emakat lootekestadest !

Jälgi poegivaid loomi

- | Loode peaks olema väljutatud lehmal kuni 4 h ja mullikal kuni 6 h pärast sünnitustegevuse algust **eeldusel**, et sünnitus edeneb
- | Kui ühe tunni jooksul pole sünnitustegevus edasi arenenud, kontrolli või jälgi
- | Kui abistame liiga vara, võime lõhkuda sünnitusteid (emakakaela, tuppe) ja saastame igal juhul emakat
- | Kui jääme abiga hiljaks, võib loode olla surnud, kuiv või emfüseemiline ning poegija ise väsinud vms.

Kui loode on emakas normaalses asendis ei saa temaga midagi juhtuda !

Sünnitusabi reeglid

- | Eespikiasetuse puhul peavad tunda olema kaks jalga taldadega allapoole ja loote ninaots
- | Tagapikiasetuse puhul on tunda kaks jalga taldadega ülespoole ja saba
- | Kui asetad jäsemetele ketid/nöörid, veendu, et mõlemad jalad kuuluvad samale lootele
- | Tõmmates jälgi, et pea tuleks kaasa. Emakakaela osalise avanematuse või surnud loote puhul võib pea keerata külje peale
- | Tõmmata tohib maksimaalselt nelja inimese jõuga
- | Kui sünnitusteed on kuivad, kasuta ohtralt libestit (pump + voolik)

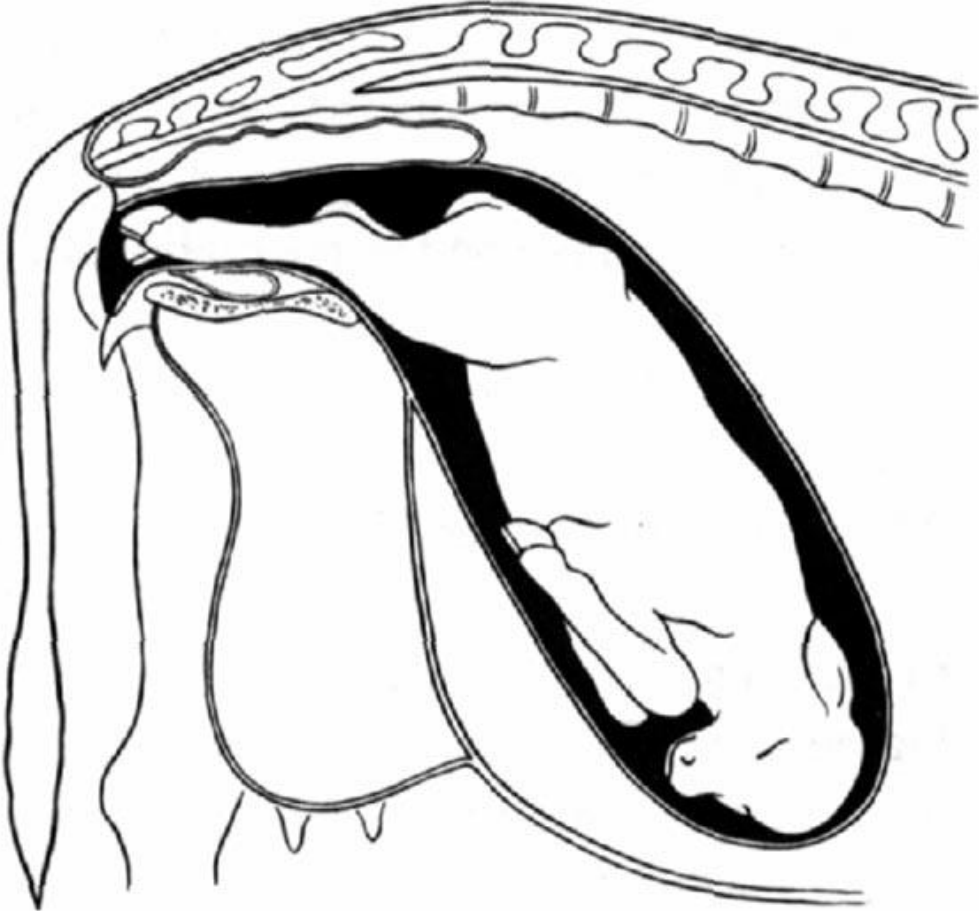
Eespikiasetus, selgseis

Eespikiasetus, selgseis

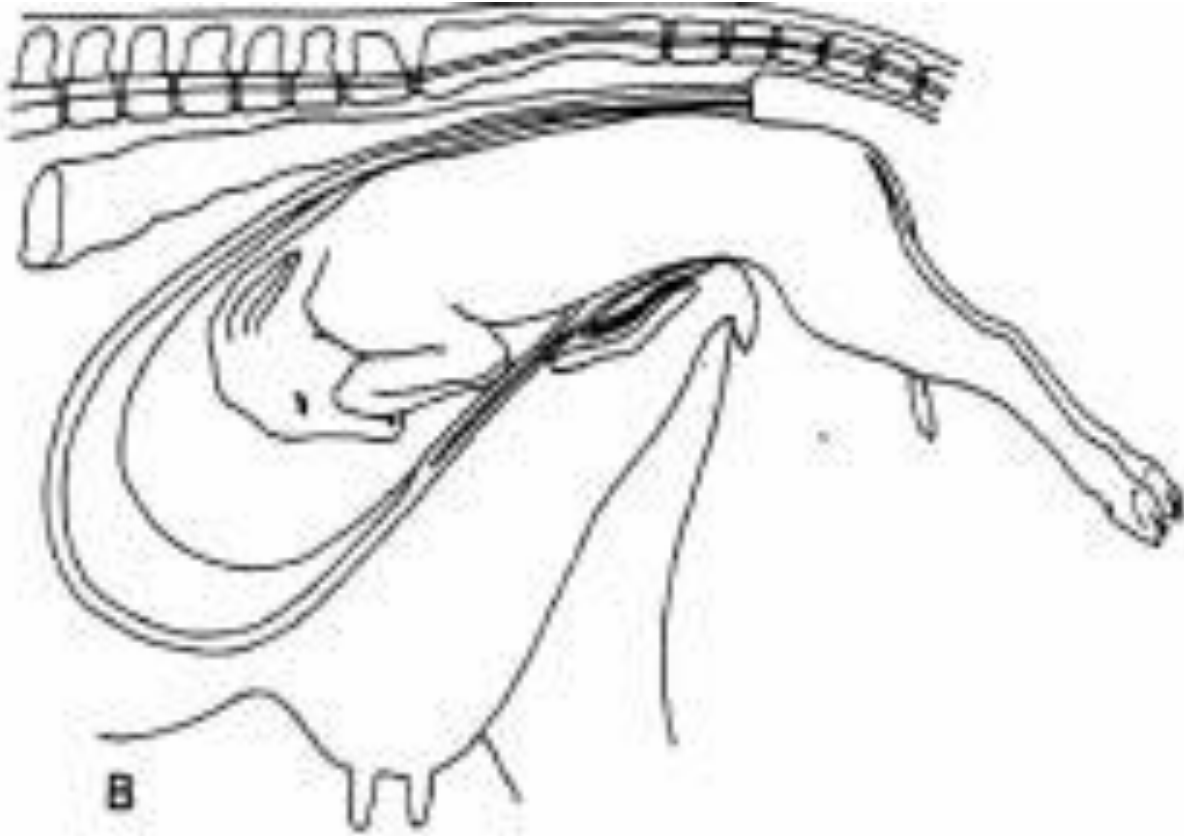
Tagapikiasetus, selgseis

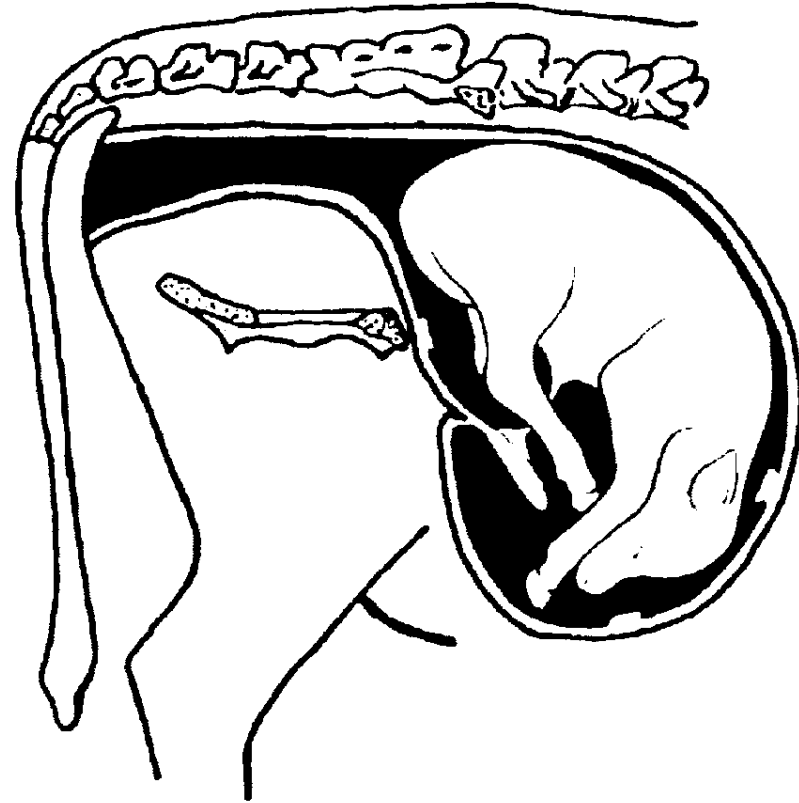
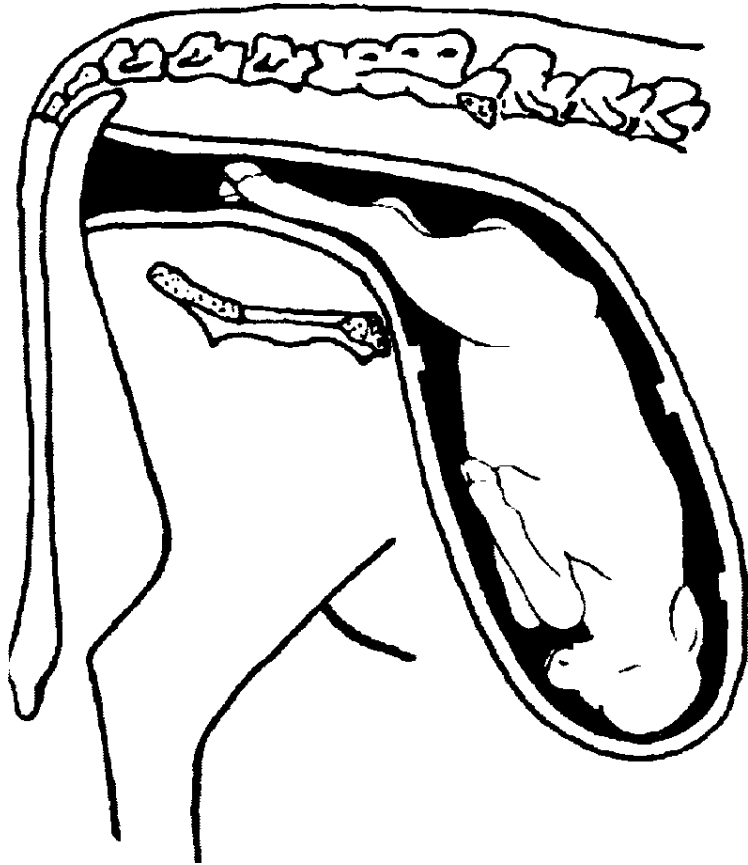
Tagapikiasetus, selgseis

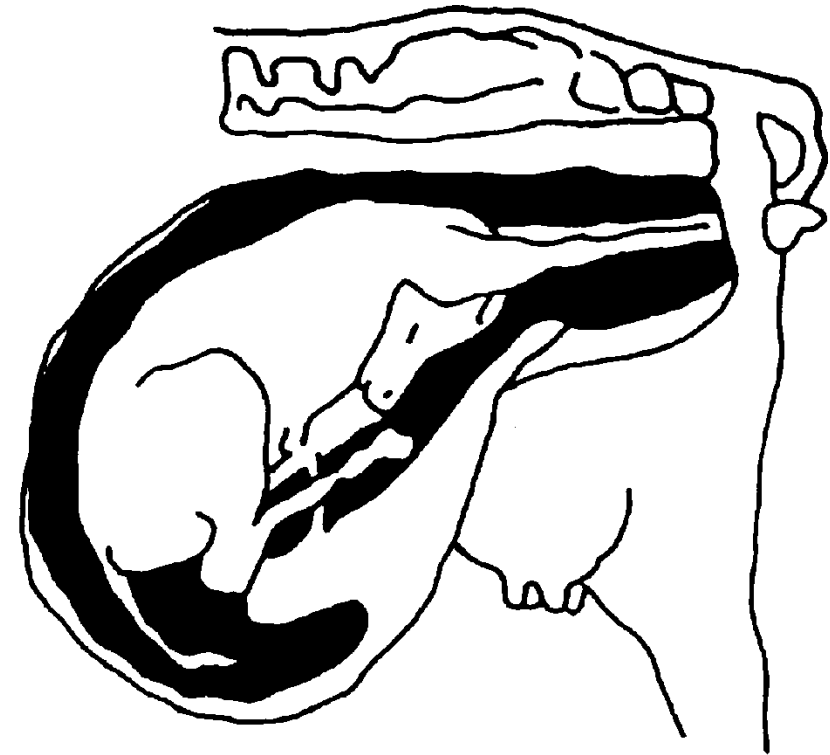
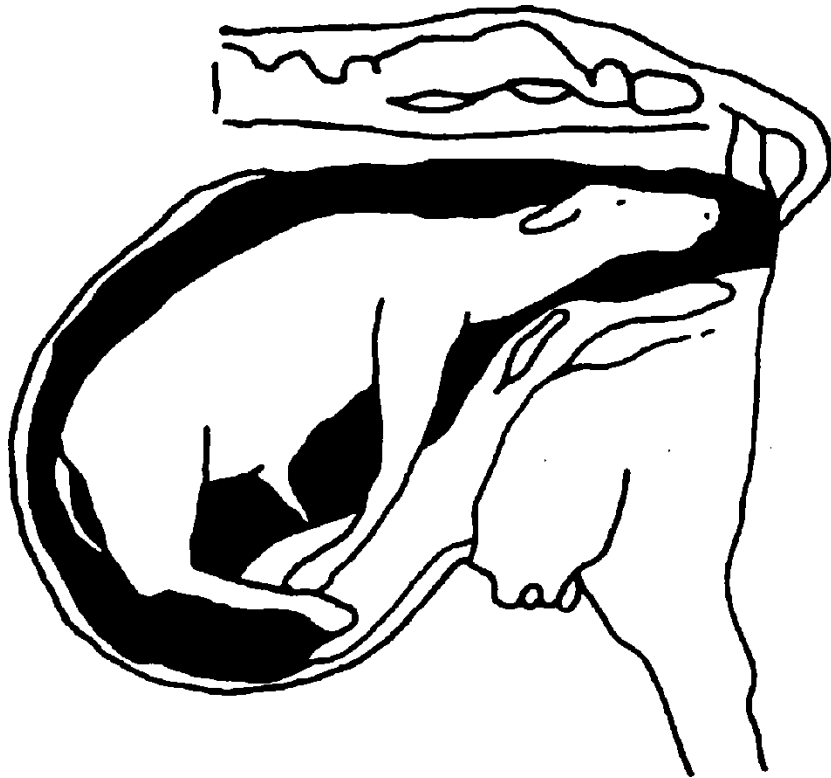
Tagapikiasetus, selgseis, oht nabaväädi pitsumisele

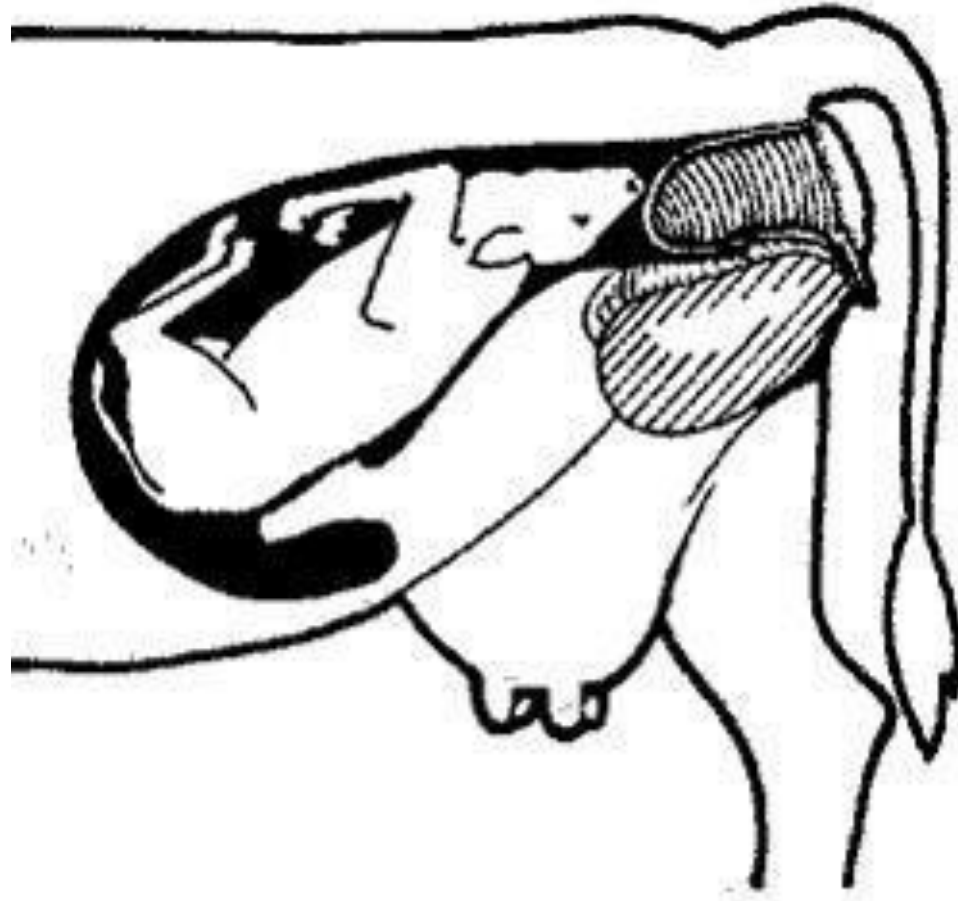
Tagapikiasetus, selgseis, **mõlemapoolne puusrüht**

Eespikiasetus, selgseis, mõlemapoolne õlgrüht, pea rinnal
rüht

Eespikiasetus, kõhtseis, mõlemapoolne rannerüht

Sünnitusabi

- | Loomapidajad saavad lihtsamate probleemidega ise hakkama
- | Soovitus on farmis omada vasika väljatõmbajat. Koos sellega on turvalisem kasutada kette, mitte nööre ! (nööridega võib lõhkuda vasikal jalaluud)
- | Kui vasika väljatõmbajat pole, siis ära kasuta traktorit, maasturit, vintsi ...
- | Enne abi andmist käte ja häbeme pesu. Kasutada rohkelt libestit (vajadusel pumbaga 1-2 l)

Kaksikud

- | Kaksikutega ammesid ja kaksikuid tuleb jälgida eriti tähelepanelikult (eelnevalt UH kindlaks tehtud)
- | Sageli on üks kaksikutest tugevam ja tõrjub teise eemale (kui üks vasikas eraldub kohe, ei pruugi ema enam omaks võtta)
- | Karjamaal poegijad ei võta vahel teist vasikat omaks
- | Ammed ise võivad vajada samuti turgutamist
- | Kaksikud on alati võõrutusel teistest väiksemad. Põhikarja täienduseks neid ei jäeta, sest kehakaal pole piisav seemendus/paaritusperioodiks
- | Simmentalidel esineb sagedamini kaksikuid
- | Mõned farmerid eelistavadki kaksikutega ammesid ja aretus käib selles suunas

Poegimiste jälgimine

- | Kõige lihtsam jälgida läbi kaamera (kaamera pilt telerisse või läbi interneti telefoni/tahvlisse). Maksumus 100.-...1500.- EUR
- | Palgatakse poegimishooajaks tööjõudu
- | Mõned ei jälgi üldse, looduslik valik (vasikas võib tulevikus väärt olla 1000.- EUR või rohkem)
- | Ideaalis võiks päevasel ajal jälgida 1 tunni ja öisel ajal 2 tunni tagant – kui on kaamerad
- | Kui kaameraid pole siis öösel jälgida vähemalt 3 tunni tagant

Nabadeso

- | Nabadeso vaid alkoholi baasil piiritusega
- | Pudelist valada pritspudelisse (saastumise vältimiseks) ja sellega naba töödelda esimesel võimalusel peale sünni
- | Võimalusel nabadeso korrata (2 - 6 h pärast)
- | Naba ligeerimine rutiinselt riskantne, soodustab nabapõletiku teket
- | Nabakontroll kuni teise elunädala lõpuni (- 3 näd.), et **avastada kiiresti nabapõletik !**
- | Varakult avastatud nabapõletik allub kergemini ravile

Sünnikaalud

- | Mõned vaatavad silmaga
- | Enamus mõõdavad rinna- või kämbla ümbermõõtu
- | Käige täpsem on kaalumine (peaks toimuma enne söötmist/imemist)

- | Täpne sünnikaal on oluline juurdekasvu arvutamisel
- | Ekstensiivsel tõul võiksid sünnikaalud olla 35 – 42 kg (42-50 kg)

Poegimisraskused

- | Mida vanemad ammed, seda vähem probleeme poegimistega
- | Oluline jälgida pulli valikul, et mullikaid ei paaritataks/seemendataks pulliga, kes annab suure sünnikaaluga järglasi
- | Mullika seemendusel peab tema kehakaal olema vähemalt 60-65 % täiskasvanud looma omast
- | Mullikas ei tohiks olla lahjunud/rasvunud ja (vana) – soodustavad tegurid raskeks sünnituseks

Tupe- ja emakaväljalangemised

- | Tupe väljalangemist esineb rasvunud loomadel või kellel on emakasidemed välja veninud
- | Emakaväljalangemise puhul tuleb see reponeerida tagasi ja veega täita
- | Väga harva ei püsi reponeeritud emakas sees, siis tuleb see ligeerida ja ära lõigata
- | Tupe väljalangemise puhul saab kasutada kas bühneri paela, pudelit või trakse. Bühneri kasutamisel tuleb ettevaatlik olla, sest poegimine võidakse maha magada

Vasikale õige abi andmine

- | Ära sekku liiga kiirelt, lehmale anna väljutamiseks aega 4 tundi, mullikale 6 tundi
- | Kui tunniga pole sünnitus edasi arenenud võib olla sellega probleeme
- | Kui tõmbad vasikat, siis veendu et mõlemad jalad kuuluvad ühele vasikale
- | Ära tõmba ainult ühest jalast
- | Ära kasuta liigset jõudu (vintsid, traktorid)
- | Lisaks jalgadele võib tõmmata ka peast, kui suudad päitsed pähe panna
- | Kui tupest väljaulatuv nägu on turses ja keel sinine, tuleks vasikas välja tõmmata

Vasika väljatõmbaja ``Vink`` 180 cm

Sünnitusjärgsed traumad

- | Närvide pitsumised
- | Lihaste rebendid
- | Tagumiste jalgade traumad (reieluupea puusanapast väljas, reie lähendaja- ja rätsepalihaste rebend)
- | Emakakaela- ja tuperebendid

Päramiste peetus

- | Alates mitmendast tunnist peale poegimist loeme päramiste peetuseks
- | Kui päramised ulatuvad häbemepilust välja, parem mitte sekkuda
- | Antibiootikumid on näidustatud vaid looma enesetunde halvenemisel
- | On normaalne, kui ammlehmad söövad päramised ära

Probleemid vastsündinutega

- | Imemisrefleksi pole või on see väga nõrk
- | ``Nõrga vasika sündroom``
- | Sünnitus on kestnud kaua ja vasikas on väsinud (turses pea ja keel)
- | Nabaverejooks
- | Jäsemete traumad (murrud)
- | Amm on peale astunud
- | Ema ei võta vasikat omaks

Probleemid vastsündinutega

- | Keisrilõike vasikas
- | Kaksikud, ema tunnistab vaid ühte
- | Alajahtunud vasikas
- | Aspiratsioonipneumoonia
- | Ema on võtnud omaks vale vasika
- | Jalgade kontraktuurid

Esimesed protseduurid vasikaga peale sündi

- | Kui ei hinga, tõsta tagajalgupidi üles, < 3 sek
- | Lükka käega üle nina, et liigne lima eemaldada
- | Jälgi, et lehm tunneks vasika vastu huvi. Kui ei, siis kuivata vasikas (< 10 C°)
- | Kaalumine (kaaluga/lindiga/silma järgi)
- | Nabadeso joodiga
- | 1-2 tundi pärast sündi jooda ternesega (5% kehakaalust 12 t jooksul), juhul kui ei lähe ise ema alla
- | Kui on ema all, siis veendu, et ammel oleks udaras piima, vasikal on nisa suus, suu vahutab ja näha neelamisliigutusi

Meetodid vasika soojendamiseks

- 1. Soojendusega tekid. Jälgida, et ei tekiks nahapõletusi. Kui vasikas muutub elavamaks, ei püsi tekid enam seljas. Peab jälgima, et peale soojendamist ei satuks vasikas uuesti külma kätte
- 2. Soojendusega boksid, kus saab reguleerida nii temperatuuri, kui ventilatsiooni. Viimane on vajalik vältimaks kondentsvee tekkimist lakke. Boksisisene temperatuur peaks olema 40–42 C°. Soojendusboksis tuleb alati peale kasutust desinfitseerida, sest see on hea bakterite reservuaar

Meetodid vasika soojendamiseks

- | 3. Soojapuhurid on hügieenilisemad ja kerged kasutada
- | 4. Soojaveevannid. Kasutamisel tuleb jälgida, et vasikas ära ei upuks. Vee temperatuur vannis peaks olema 38,0 C°. Vett tuleb sageli vahetada, et püsiks stabiilne temperatuur. On kõige töömahukam
- | 5. Vestid. Erinevad firmad. Hinnad 30.-50.-

Vasika külmastress

- | Kui vasikad kannatavad külmastressi käes, on nad haigustele palju vastuvõtlikumad
- | Seepärast on nende soojendamine hädavajalik
- | Kui vasikas on ülessoojendatud, tuleb teda joota ternesega ja alles siis kraadida
- | Peale vasika soojendamist ja stabiliseerimist võib ta ema juurde tagasi viia

Looma eluiga

- | 18 kuud = 540 päeva = 12 960 tundi
- | 120 kuud = 3600 päeva = 86 400 tundi

- | Esimesed 2 elutundi mõjutavad tervet eluiga

Ternes

- | Igal loomapidajal peaks sügavkülmas olema ternespiim
- | Ternest saab varuda kas oma loomadelt (mis oleks parim) või ümberkaudsetest piimafarmidest
- | Ternes on **esimesest** lüpsist saadud piim
- | Hea oleks kõigile vastsündinutele joota **vähemalt 1 l ternest** (1-2 tundi pärast sündi) ja alles siis ema alla suunata. Nendes karjades on vasikad nakkushaigustele vähem vastuvõtlikumad
- | Müüakse ternepastasid ja pulbreid
- | Kõige mugavam ternese külmutamiseks on kasutada 1 l pudeleid või kilekanistreid

Ternespiim

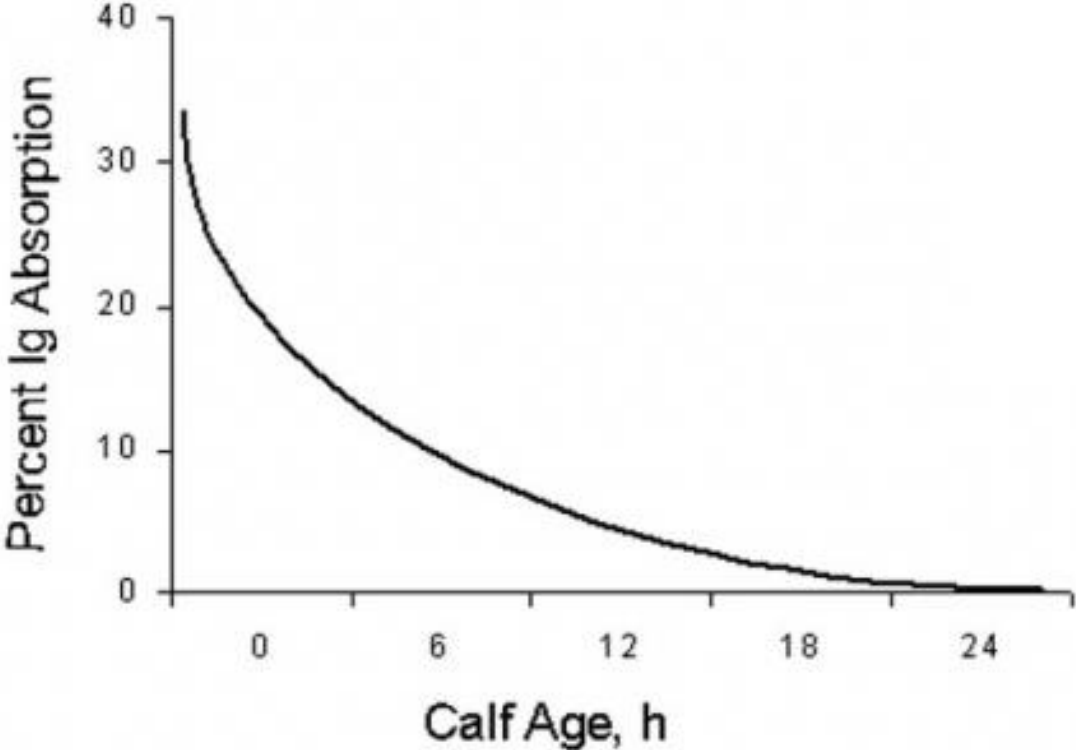
- | Peale poegimist **esimene** piim
- | Kollane, paks ja kleepuv
- | Tihedus 1035 – 1075 (kolostromeeter, refraktomeeter)
- | Immunoglobuliinid ilmuvad seerumist ternesesse 5 nädalat enne poegimist
- | IgA 5%, IgG₁ 80-90%, IgG₂ 5% ja IgM 7%
- | Palju rasvlahustunud vitamiine (A, D ja E)
- | Vanematel lehmadel on ternes parema kvaliteediga
- | Kõrgetoodangulistel halvema kvaliteediga (lahjeneb)

Table 1. Main components of bovine colostrum and bovine milk — *Principaux constituants du colostrum et du lait bovin.*

Component	Bovine colostrum (per litre)	Bovine milk (per litre)	Reference
DM	153-245 g	122 g	Blum et al., 2000
Crude protein	41-140 g	34 g	Gopal et al., 2000
Lactose	27-46 g	46 g	Gopal et al., 2000
Crude fat	39-44 g	37 g	Gopal et al., 2000
Crude ash	5-20 g	7 g	Gopal et al., 2000
IgG1	50-90 g	0.30-0.40 g	Elfstrand et al., 2002
IgG2	1.5-2 g	0.03-0.08 g	Elfstrand et al., 2002
IgA	3.0-6.5 g	0.04-0.06 g	Elfstrand et al., 2002
IgM	3.8-6 g	0.03-0.06 g	Elfstrand et al., 2002
Lactoferrin	1.5-5 g	0.1-0.3 g	Korhonen, 1977
Lactoperoxydase	30 mg	20 mg	Korhonen, 1977
Lysozyme	0.14-0.7 mg	0.07-0.6 mg	Korhonen, 1977
IL-1 β	840 μ g	3 μ g	Hagiwara et al., 2000
IL-1ra	5.2 mg	27 μ g	Hagiwara et al., 2000
IL-6	77 μ g	0.15 μ g	Hagiwara et al., 2000
TNF- α	926 μ g	3.3 μ g	Hagiwara et al., 2000
IFN- γ	260 μ g	0.21 μ g	Hagiwara et al., 2000
IGF-1	100-2000 μ g	<25 μ g	Elfstrand et al., 2002
IGF-2	200-600 μ g	<10 μ g	Pakkanen et al., 1997
GH	<1 μ g	<0.03 μ g	Scammell, 2001
EGF	4-8 mg	2 μ g	Scammell, 2001
TGF- β 2	100-300 μ g	1-2 μ g	Elfstrand et al., 2002

DM = dry matter — *matière sèche*; Ig = immunoglobulin — *immunoglobuline*; IL = interleukin — *interleukine*; TNF = tumor necrosis factor — *facteur nécrosant les tumeurs*; INF = interferon — *interféron*; IGF = insulin-like growth factor — *facteur de croissance de type insuline*; GH = growth hormone — *hormone de croissance*; EGF = epidermal growth factor — *facteur de croissance épidermique*; TGF = transforming growth factor — *facteur de croissance et de transformation*.

Terne sünnijärgne omastatavus

Terne kvaliteedi langus ajaliselt

Ternes

Aeg/t Peale poeg	Proteiin g/L	IG g/L	Laktoos %	Rasv %	Vit A umol/L	Vit E umol/L
1	120	90-100	1,8	7	10	25
6	90	72-80	2	4,7	15	32
12	80	60-70	2,5	4,3	12	30
18	45	30-35	3,2	4	10	20
24	38	20-25	3,5	4	8	20
48	25	10-12	3,8	3,8	6	20

Terne jootmine

- | Joota maksimaalselt **palju** ja maksimaalselt **vara**
 - | 1-4 liitrit?
 - | 15 min – 6 tundi?
- | 2 liitrit kahe tunni jooksul + 2 liitrit 12 tunni pärast
- | Eesmärk on **joota > 100 g Ig < 2 tunni jooksul**
- | Ternese kogus 5-6 % eluskaalust
- | Plasma proteiine peaks ternespiimas olema optimaalselt 65 g/l ja < 50 g/l on kvaliteet ebapiisav
- | Kolostraalproteiinid absorbeeruvad läbi peensoole väga tõhusalt, kuid ainult kuni 24 tundi peale sünni või kohe peale esimest jootmist

Vasika vereproov

- Proov tuleks võtta 1-7 päevastelt vasikatelt
- Seerumist määratakse refraktomeetriga Ig sisaldus
 - 1) >20 g/l – väga hea (>30)
 - 2) 10-16 g/l – keskmine (15-30)
 - 3) 10 g/l – vasikal on ebapiisav kaitsevõime (<15)
- Kui näit on liiga kõrge, välista dehüdratsioon (hematokrit)
- Kui vasikas ei saa peale sünni piisavalt antikehi, on ta vastuvõtlik haigustele

Vasika jälgimine

- | Vasikas suudab udara tühjaks imeda 4.-5. päeval
- | Jälgid udarat jälgid ka vasikat ennast
- | Jälgi vasika rooja
- | Naba kontroll kord päevas

Orvud

- | Kui ema ei võta vasikat omaks, tuleb varuda aega
- | Kui kahe nädala jooksul pole õnnestunud on prognoos halb
- | Loota, et vasikas ise õpib teistelt ammedelt varastama, pole mõistlik (kuigi seda juhtub sageli)
- | Orbudele joota piimapulbrit (kindlasti peaks olema noorte vasikate pulber ja kogus vähemalt 2 liitrit 3 x päevas). Joota vähemalt **neljanda elukuu lõpuni !** Ideaalis 6 elukuud.
- | Orvud haigestuvad sagedamini kui nende eakaaslased, seega tuleks neid tähelepanelikult jälgida 2-4 elukuul (eimeeria, krüpto, rota)

Probleemid võõrutuseni

- | Kõhulahtisus
- | Nabapõletik
- | Kopsupõletik
- | Parasiidid
- | Traumad
- | Kõige rohkem probleeme on tavaliselt esimese elukuu jooksul
- | 2-4 elukuul eimeeria ! (orvud)
- | Kui amm on terve ja piimakas ning pidamistingimused (karjamaal piisavalt süüa) head, siis vasikad püsivad terved

Võõrutus

- | Võõrutamine toimub kas vasikate müümisel või 2 kuud enne loodetavat poegimist
- | Sageli võõrutatakse kui hakkab vasikate sügisene kokkuost (5-7 kuused)
- | Saab edukalt pidada ema ja vasikat koos, kui tehakse kaks gruppi: ammed lehmikutega ja ammed pullikutega
- | Probleem tekib siis kui vasikad on võõrutusel liiga noored (2-4 kuused)
- | Võõrutamine toimub valutumalt, kui ammed ja vasikad ei näe ega kuule üksteist

Ideaalne võõrutus

- | Ideaalne võõrutus, kui saame eraldada vasikad ammedest kas laudas kergaiaga või karjamaal traataiaga 3-7 päevaks, kuid otsene kontakt peab jääma (ninad kokku)
- | Teise variandina lastakse 36 h pärast eraldamist vasikad ammedega korraks kokku
- | Ideaalne võõrutuskaal on 50% emaslooma kaalust
- | Nüüd Eestis olemas feromoon, mis looma rahustab. 5 ml turjale ja kestvus 2 nädalat. Sobib looma rahustamiseks võõrutuse ajal, enne transporti, tapamajja viimist või loomarühmade segamisel. Hakkab toimima 4-6 h pärast manustamist.

Kokkuvõtteks

- | Tiinusekontroll aitab paremini planeerida poegimisi
- | Poegimisperioodil peab loomi jälgima
- | Leia vasikale kaheks esimeseks elutunniks veidi aega
- | Igal võimalusel kaalu ravi ja lihaks saatmise võimalusi

Küsimused

Produktiivloomakliinik avatud E – R 8 - 21 5257973

Väljasõidud üle kogu Eesti